

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1963 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ, 992।

1965 - ਮਈ, ਪੁਲਿਸ ਏ ਸੀਟੀ (V ਆਫ਼ 1861)- ਐੱਸ ਐੱਸ. 7 ਅਤੇ 12— ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ-ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ (1934) - ਨਿਯਮ 13.1, 13.4, 13.9, 13.10, 13.11 ਅਤੇ 18, 13.12— ਸੂਚੀ 'ਈ' 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ—ਸੂਚੀ 'ਈ' 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ - ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਉੱਚ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ 'E' ਤੋਂ।

ਕਿਹਾ (1) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ;

(2) ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਯੋਗਤਾ ਸੂਚੀ (ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀ 'ਈ') ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਜੋਂ। ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਜਿਹੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਸ਼ਲ ਜਾਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ

3) ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; (4) ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਈਟਮ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਦਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ 5) ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਦਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੂਚੀ 'ਬੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਾਵ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਲਟੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣਗੇ।

26 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਜਿੰਦਰਾ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਖਰਕਾਰ 18 ਮਈ, 1965 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 28 ਫਰਵਰੀ, 1963 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਸੀ), ਮਿਤੀ 28 ਮਈ, 1962 ਮੁਦਈ ਨੂੰ 1,318 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 1,318 ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਕ੍ਰੇਟਲ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਸਲਾਨਾ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੋਂ 1,318 ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਐਮ.ਐਸ. ਪੰਨੂ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਕੇ.ਡੀ. ਭੰਡਾਰੀ, ਅਤੇ ਕੇ.ਪੀ. ਭੰਡਾਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.—ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 992 ਆਫ 1963 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਮਿਤੀ 28 ਫਰਵਰੀ, 1963 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।, ਰਾਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 28 ਮਈ, 1962 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਖਾਲੀ, ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਜਿੰਦਰ ਲਾਈ, ਜੇ.) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ, ਮਿਤੀ 26 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ।

ਬਕਾਇਦਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਨੰਬਰ 341 ਆਫ 1962, ਮੁਦਈ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ, 27 ਨਵੰਬਰ, 1961 ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਮਿਤੀ 26 ਜੂਨ, 1961, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਰੱਦ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ.) ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 19 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1861 ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ 5 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 12 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ, 1934 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਇ XIII ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਨਿਯਮ 13.1 ਹਨ,

13.4, 13.9, 13.10, 13.11 ਅਤੇ 13.12. ਇਹ ਨਿਯਮ, ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

13.1. (1) ਇੱਕ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗ੍ਰੇਡ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ, ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਮਾਂ-ਸਮਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2) ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੇਠਲੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰਲੇ ਅਧੀਨ ਰੈਂਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੀ ਉਸ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ, ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(3) ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਛੇ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀਆਂ-ਏ. ਬੀ. ਸੀ. ਡੀ. ਈ ਅਤੇ F ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੂਚੀਆਂ 13.6, 13.7, 13.8 ਅਤੇ 13.9 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਏ. ਬੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਡੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਗ੍ਰੇਡ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗਾ। ਲਿਸਟ ਈ ਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.10(1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗਾ। ਸੂਚੀ F ਨੂੰ ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.15(1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗਾ।

ਏ, ਬੀ, ਸੀ, ਡੀ, ਜਾਂ ਈ, ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣਾ, ਆਰਡਰ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਮਾਤਰ ਸੂਚੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਖਰ ਰੋਲ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਅਸਲ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

* * * * *

13.4. (1) ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਰੋਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਰੋਜ਼ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸਰਕਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰੇਗਾ।

3) ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰਲੇ ਮਾਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਡੈਂਟਸ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੋਲ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਆਂ D ਅਤੇ E ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਸਕਣ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਵੇਗਾ।

13.9 (1) ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਡ ਸੂਚਕਾਂਕ ਫਾਰਮ 13.9 (1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਲੋਅਰ ਸਕੂਲ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਸਕੂਲ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿਖਲਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਠੋਸ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੌਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਹੌਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।

2) ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਪ-ਨਿਰੀਖਕ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.1 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੂਲ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.4(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

3) ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹੌਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਬਾਰੇ ਫਾਰਮ 13.9(3) ਵਿੱਚ ਛਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

13.10.(1) ਸਾਰੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਮਾਹਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਯੋਗ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਰਡ-ਡੈਕਸਫਾਰਮਬਾਇਚ ਡਿਪਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ [ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.4(2) ਦੇ ਤਹਿਤ], ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ 13.17 (ਅਨੁਸਾਰ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਛਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ 13.9(3) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਇੱਕ ਸਾਲ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਘਰ ਸਥਿਤ ਹੈ।

13.11 ਹਰੇਕ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ E ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪ-ਨਿਯਮ 13.12(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਜੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸੇ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

13.12 (1) ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੂਚੀ E ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਚਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੁਆਰਾ 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2) ਸੂਚੀਆਂ D ਅਤੇ E ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਾਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੂਚੀ D ਜਾਂ ਸੂਚੀ E ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਸੌਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਤਕਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੁਕਸਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੂਚੀ ਡੀ ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਈ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਬਕਾਇਆ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ A.S.I. ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਕ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਨਾਮ 1953 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ, ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ S. I., ਪੁਲਿਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1 ਜੂਨ 1954 ਨੂੰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। 17 ਸਤੰਬਰ, 1955 ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਨੂੰ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਉਸਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਦਲੀ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 10, ਮਿਤੀ 19 ਮਈ, 1956 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਸਤੰਬਰ, 1955 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹ ਸੀ। ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ:-

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਖੁਦ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿਰਫ ਨਿੰਦਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ (ਅਰਥਾਤ, 17

ਸਤੰਬਰ, 1955 ਅਤੇ 19 ਮਈ, 1956) ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੇ ਹੁਕਮ; ਮਿਤੀ 17 ਸਤੰਬਰ, 1955 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਸਲ ਮਿਆਦ 31 ਮਈ, 1956 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਪੈਪਸੂ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਦਫਤਰੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.14 16 ਅਗਸਤ, 1956 ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: -

“ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨੰ. 102/A ਨੂੰ 19 ਮਈ, 1956 (ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਮ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰ 99/A ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਪਰ ਸਕੂਲ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ (17 ਸਤੰਬਰ, 1955 ਤੋਂ 19 ਮਈ, 1956) ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 2 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਧਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 16 ਜੂਨ, 1957 ਨੂੰ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਹੇ ਗਏ ਬਦਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ ਕਿ 23 ਜੁਲਾਈ, 1957 ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 19 ਨੂੰ 22 ਅਗਸਤ, 1957 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

“ਸਾਲ 1956-57 ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ 'ਸੀ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ

ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਮਾੜੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਾੜੀ ਸੰਗਠਿਤ ਯੋਗਤਾ, ਮਾੜੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ, ਅਤੇ ਮਾਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਤਤਪਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਕੰਮ ਕਰਨ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਰੋਤ. ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ 22 ਜੁਲਾਈ, 1957 ਦੇ ਗੁਪਤ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਐਫ./109/ਏ-304, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

13 ਸਤੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 23 ਜੁਲਾਈ, 1957 ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 20 ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 9 ਦਸੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਉੱਠੀ ਹੈ, 16 ਜੂਨ, 1957 ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1,318 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਲਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ A.S.I ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਇਸਲਈ, ਮੁਦਈ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਕਟੌਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਕਰਣ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੱਤ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

"(2) ਕੀ 16 ਜੂਨ, 1957 ਦਾ ਅਪ੍ਰਯੋਗਿਤ ਹੁਕਮ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਪੁਲਿਸ ਦੇ?

(3) ਕੀ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਇਲਜ਼ਾਮਬੱਧ ਹੁਕਮ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ, ਨਲ ਐਂਡ ਵਾਇਡ, ਮਾਲਾ ਫਿਡ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ?

(4) ਜੇਕਰ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 4 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28 ਮਈ, 1962 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਅਧੀਨ ਜੱਜ, I ਕਲਾਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। 1,318 ਪਰ ਵਿਆਜ ਲਈ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਬਦਲਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਰਡਰ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ 28 ਫਰਵਰੀ, 1963 ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਖੁਦ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

(i) "ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ- ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਈ.ਜੀ. ਕੌਣ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ii) “ਮੁਦਈ ਨੂੰ S.I. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ A.S.I. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ___ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਹੈ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(iii) ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ 'E' ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ S.I. ਤੋਂ A.S.I. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਦਲੀ ਦੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। S.I. ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਰੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਕਸਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਅਥਾਰਟੀ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਈ ਢੀਂਗਰਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (1), ਦਿਨੇਸ਼ਵਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪੂਰਬੀ ਰੇਲਵੇ (2), ਅਤੇ 24 ਮਈ, 1961 ਨੂੰ 1961 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 353 ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵਤਨ ਸਿੰਘ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. 1963 ਦੇ 992 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦਰਾ ਲਾਈ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ A.S.I. ਮਾੜੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਕਿ ਰਿਵਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਦਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ

(1) A.I.R. 1958 S.C. 36.

(2) A.I.R. 1960 Cal. 209.

R.S.A ਦੇ ਤੱਥ 1962 ਦਾ 341—ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ—ਵੀ. ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ 29 ਅਗਸਤ, 1951 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ D ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ 28 ਅਗਸਤ, 1952 ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 22 ਜੂਨ, 1954 ਨੂੰ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਪੈਪਸੂ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਵਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਦਾ ਆਰਡਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਗੁਪਤ ਰਿਕਾਰਡ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਸੀ:-

- 1.
- 2.
- 3.

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਏ.ਐਸ.ਆਈ.ਐਸ. ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਸਨ: -

- 1.....
2. ਐਮ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, 1309 ਪਟਿਆਲਾ।
- 3 .....
- 4.....•

ਇਸ ਲਈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੋ।”

24 ਜੂਨ, 1954 ਨੂੰ, ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 11 ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਟਿਆਲਾ, A.S.I.ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਨੰ. 1309 ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿਓ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 1953-54 ਲਈ 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ, ਨੈਤਿਕ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਮਾਤਹਿਤ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਜਨਤਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਮਾਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਮਾੜੀ, ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸੀ ਯੋਗਤਾ ਮਾੜੀ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ। ਪਰੇਡ 'ਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਆਲਸੀ ਹੋਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸਾਖ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਐਚ.ਸੀ. ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 13.17 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਏ', 'ਬੀ' ਅਤੇ 'ਸੀ'। 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ 13.17(2) ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਸੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ - ਉਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਜਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਮ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

'ਏ' ਅਤੇ 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਾਰੀਆਂ 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ.....ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਤੋਂ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣਾ ਉਲਟਾ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਬੁਰਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ।

ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਵਾਕੰਸ਼ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਈ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਰਾਜ. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਡਰ 11 ਨਿਯਮ 1 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ 'ਤੇ. ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 6,7 ਅਤੇ 8 ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

(6) ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1 ਜੁਲਾਈ, 1954? (6) ਦਾ ਪੈਰਾ ਨੰ. 6 ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੈ ਹੋਣ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸਹੀ।

(7) ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? (7) ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 7 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ A.S.I. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਿਸਟ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? (8) ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 8 ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਅੰਕ 3 ਅਤੇ 4 ਹਨ ਜੋ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

3. ਕੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਪੈਪਸੂ, ਪਟਿਆਲਾ, ਨੰਬਰ 2/92/3398, ਮਿਤੀ 22 ਜੂਨ, 1954 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। A.S.I ਦੀ ਪੋਸਟ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ?

4. ਕੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ, ਬੇਅਰਥ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ?

26 ਜੂਨ, 1961 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ!, ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, I ਕਲਾਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹੁਕਮ

2 ਜੂਨ, 1954 ਦੀ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਜਿਸਦੀ ਨਕਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 8 ਸੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਲ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਰੱਦੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਮੁਦਈ, ਨੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ A.S.I.I. ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਮਸਲਿਆਂ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਲੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੰ: 6, 7 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੁ, ਬ-ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 27 ਨਵੰਬਰ, 1961 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਨੰਬਰ 7 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਉਸਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ: -

"ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸਦੇ ਬਦਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 'ਡੀ' ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਇਹ ਇਸ ਛੋਟੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਇਕਦਮ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਥੇ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਖਾਸ ਸੀ. ਸਵਾਲ ਦਾ ਬੋਝ ਲਿਸਟ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਵਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅਸਪਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ, ਤੀਜੇ ਵਿੱਚ

ਵਿਕਲਪਕ, ਭਾਵੇਂ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਟਾਉਣਾ ਉਲਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਥੋਕ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੋ। “ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ”।

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ) ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਰੁਸਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਝੂਠੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਟਾਉਣਾ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

1962 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 341 ਫਿਰ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਵਤਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ.) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਤਾਂ 21 ਮਈ, 1964 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ: -

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ), ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ-ਸੂਚੀ, 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਵਿਭਾਗ-ਨਕਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 10 ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਇਹ 28 ਮਈ, 1964 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹੁਕਮ ਆਰਡਰ 41, ਰੂਲ 27, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ 19, ਨਿਯਮ 1, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ 'ਤੇ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕੋਰਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 16 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਤੱਕ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਲਤਵੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਜੋਂ 32 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਦੀ ਮੁਲਤਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 25 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਦਾ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸੰਗਰੂਰ ਦਾ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਕੁੰਦਨ ਲਾਈ ਢੱਲ ਦਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 3 ਅਤੇ 4 ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

3. ਕਿ ਆਰਡਰ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਲਈ - ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, - ਦਫ਼ਤਰ ਨੰ: 18480/ਬੀ/17-14/60, ਮਿਤੀ 21 ਜੁਲਾਈ, 1964, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸੰਗਰੂਰ, ਦੁਆਰਾ।

4. ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ 25 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ ACI/13343-44 ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਨਿੱਜੀ ਫਾਈਲ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਫ਼ਤਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ-ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਮਿਤੀ 8 ਅਗਸਤ, 1964, ਉਸੇ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਸੀ

ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 3 ਤੋਂ 6 ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :-

"3 ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਓ. ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੰਬਰ 2/31/6733, ਮਿਤੀ 29 ਅਗਸਤ, 1951,—ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ।

4. ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. 28 ਅਗਸਤ, 1952 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ, - ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ।

5. ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ A.S.I. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਐਚ.ਸੀ. ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੱਕ, - ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ।

6. ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਉਸੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰੇ 7 ਤੋਂ 11 ਤੱਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ-ਮੁਦਈ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਸਟ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 7 ਅਗਸਤ, 1964 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ

ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਨੰਬਰ 250 ਦਾ ਨਾਮ ਕਦੇ ਵੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵਾਇਰਲੈੱਸ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ: -

ਅੱਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਗਨਲ ਨੰਬਰ 13857-58/C-I ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 1 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਤੋਂ 1 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਤੱਕ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? , ਤੁਹਾਡੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ 21 ਮਾਰਚ 1961 ਨੂੰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿਓ। ਅੱਜ ਹੀ ਦੁਹਰਾਓ।

ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਨੇ, ਫਿਰ ਅੰਤਮ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: -

ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ 1 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਤੋਂ 1 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸੂਚੀ ਆਈ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ 21 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਗੈਰ-ਸਿਖਿਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸਲਾਹ ਤੋਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ 'ਰੈਗੂਲਰ' ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੁੰਦਨ ਲਾਈ ਢੱਲ, ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 25 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਪੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 8 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਆਨਕਰਤਾ ਨੇ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ "ਸੂਚੀ 'ਡੀ'" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ 'ਆਰਜ਼ੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 25 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੇ ਪੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ: -

3. ਕਿ ਮੈਂ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.....

4. ਉਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰ: 3 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਕਿ ਐਚ.ਸੀ. ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੀਪੀਓ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੰਬਰ 2/31/6733, ਮਿਤੀ 29 ਅਗਸਤ, 1951, - ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ।

5. ਕਿ ਮਿਤੀ 8 ਅਗਸਤ, 1964 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ "ਸੂਚੀ 'ਡੀ'" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਰਜ਼ੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਹੈ।"

ਇਹ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਮਿਤੀ 25 ਅਗਸਤ, 1964 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਆਰਜ਼ੀ' ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਆਰਜ਼ੀ' ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੀ "ਨਿਯਮਿਤ" ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇੰਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਆਰਜ਼ੀ' ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਯਤਨ ਲਈ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਫਿਰ 19 ਅਗਸਤ, 1964 ਨੂੰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫਿਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਅਨੁਮਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ: -

"ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ ਤੱਕ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੰਗਲ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਟਕਰਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਂਝਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

ਚਾਹੇ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਜਾਂ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਉਲਟਾਉਣਾ (ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਜਾਂ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਈ ਢੀਂਗਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

“ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਪ੍ਰਵਾਹ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਪਤੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 311 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਾਚਾਰ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 311 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

“ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਆਰਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦ 106

ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਭੱਤਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ", ਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ "ਟਰਮੀਨੇਟ" ਜਾਂ "ਡਿਸਚਾਰਜ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕੀ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਾਂ (2) ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰਾਈ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ? ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਦੋ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 311 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। .

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੇਠਲੇ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ , ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ਬੱਧ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ "ਲਾਜ਼ਮ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਚੈੱਕ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜੀਵਨ ਰਾਮ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਭੱਤੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੀਵਨ ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 [ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ] ਦੀ ਧਾਰਾ 240 (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਸੀ। ਮਾਧਵ ਲਕਸ਼ਮਣ ਵੈਕੰਬੇ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਲਟਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਚੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ "ਬੁਰੇ ਨਤੀਜੇ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। (1), ਪਰ ਇਹ ਬਦਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਮਮਲਤਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਅਹੁਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਈ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕਮੋਟੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਏਗਾ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਸਲ, ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਪਸੀ। (2) ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਦਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਐਸ.ਸੀ. 905

(4) ਏ ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 8.

(5) ਏ ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਈ.ਸੀ. 1711,

ਪੀ.ਸੀ. ਵਾਧਵਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (6) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮ 3 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 4 ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਣਾ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਦਾਖਲਾ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 3 ਨਵੰਬਰ, 1958 ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਛੁੱਟੀ ਜਾਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜਦਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਪੰਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 18 ਜੁਲਾਈ, 1958 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(6) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਐਸ.ਸੀ. 423.

ਅਸਲ ਰੈਂਕ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਬਦਲਾਵ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ, ਜੋ ਕਿ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰੂਪ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਇਟੈਲਿਸਾਈਜ਼ਡ)।

“ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਟੌਤੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ। ਸਾਡਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (7) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਗਜ਼ੇਟਰਗੜਕਰ, ਜੇ., (ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਜੋਂ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:-

“ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਅਜਿਹੇ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ; ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਵੀਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ; ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ; ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਧਾਰਾ 311 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਥਾਰਟੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ; ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 311 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼, ਕੁਸ਼ਲ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਯੋਗ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਥਾਰਟੀ ਉਕਤ ਨੌਕਰ ਦੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਥਾਰਟੀ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕੁਝ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ; ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ-

ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਰਡਰ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 311 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਸਦੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 311 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੰਡਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲਟਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਲਟਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਤੀਜੇ. ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੋਰਥ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। / 'ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ. ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਕੇਸ (ibid) ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: -

“ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਲੰਕ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਅਸਥਾਈ ਨੌਕਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਡਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਸਧਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਹੁਕਮ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੰਕ ਜੋੜਦਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ,

ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935, ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ S. 240 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੋਪੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਸਾਦ (8) ਵਿਚ ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ) ਆਯੋਜਿਤ:

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੋਗ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਜਾਂ ਕਾਬਲੀਅਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਹੋਰ ਔਖਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ

ਹਾਲਾਤ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ।

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜੈ ਚੰਦ ਸਾਹਨੀ (9) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ (ਐਸ. ਬੀ. ਕੈਪੂਰ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਗਰੋਵਰ, ਜੇ. ਜੇ.) ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 240 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੋਹਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (10) ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਬਾਂਬੇ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਐੱਫ.ਏ. ਅਬੂਹਮ (11) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਥਾਈ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਚਨਚੇਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਲਈ ਅਯੋਗ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਲਟਾਉਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। "ਜਦੋਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਵਾਪਸੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ" ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

(9) 1962 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 8077~

(10) 1964 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 1224 (11) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 794.

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ (ਡੀ. ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.) 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1877 ਵਿੱਚ—ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਆਬਕਾਰੀ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ :—

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੰਦਪਕਲਾਲ ਚਿਮਨਲਾਲ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ, 1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 472 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ। 23 ਅਕਤੂਬਰ 1963 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹਟਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੋਈ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਕਿ ਡਿਮੋਸ਼ਨ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੇਤਾਵਨੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਜਮੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਆਬਕਾਰੀ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਚੈੱਕ ਤੋਂ ਤਬਾਦਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਲਰਕ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦਿਨੇਸ਼ਵਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਈਸਟਰਨ ਰੇਲਵੇ (2) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਪਨਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੀਫ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਈਸਟਰਨ ਕੇਲਵੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਡੀ. ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 1 ਜੂਨ, 1952 ਤੋਂ ਕਲਾਸ III ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ, ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਉੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਨੋਟਿਸ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.), ਮਿਤੀ 24 ਮਈ, 1961 ਨੂੰ, 1961 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 353, 1961, ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ। ਵਤਨ ਸਿੰਘ, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ A.S.I. ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਦਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਮ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉਪ-ਸਥਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਧਾਰਾ 311 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੱਕ ਦੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਰੋਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (12) ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:--

“ਉਲਟ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਉੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਾ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ

(12) 1964 ਪੀ ਐਲ. ਆਰ. 344.

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, A.S.I. ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: -

“ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2) ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਖੋਜ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਨੇ ਆਮ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ. ਪੰਨੂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ., (ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਜੋਂ) ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1961 ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 443, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ibid) ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਸਟ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਉਸਨੇ ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ

ਅਪਰੈਲ, 1951, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 4 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 3 ਜੂਨ, 1957 ਨੂੰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 4 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਤੰਬਰ, 1957 ਵਿਚ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵਿਚ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੀ. 15 ਅਗਸਤ, 1958 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਕੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ 3 ਜੂਨ, 1957 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ 'ਡੀ' ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਅਗਸਤ, 1958 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਕਦੇ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 3 ਜੂਨ, 1957 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਸਾਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1413 ਆਫ 1964, ਪੁਰੀਜਾਬ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਨੇ 8 ਦਸੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:-

"ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਬਦਲਣਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਨੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ: -

"ਮੇਰੀ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਜਾਂ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਕੀ

ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਲਟਾ ਹੈ। ਕੀ ਬਦਲਾਵ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇੱਕ ਦੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਲਟਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦਿਨੇਸ਼ਵਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਈਸਟਰਨ ਰੇਲਵੇ (2), ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ., ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ., ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਜਾਂ ਸੂਚੀ: 'ਈ'. ਇਹ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ। ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜਾ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਕੇਸ। ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਅਤੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ., ਨੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸਨ।

ਜੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ (ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਲਟਾ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਹਾਂ।

ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬੈਜ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1460, 1961 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਏ.ਐੱਸ.ਆਈ. ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: -

ਇਸ ਅਦਾਲਤ (ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਦੁਆ, ਜੇ. ਜੇ.) ਦੁਆਰਾ 1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 941, ਏ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੈ

ਉੱਚ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਰਮਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ (ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਦੁਆ, ਜੇ. ਜੇ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਲਟਾ ਸਿਰਫ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਕਾਰਨ ਸੀ।

ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਜੇ.ਐਸ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 972 ਤੋਂ 977 ਆਫ਼ 1963 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 21 ਜਨਵਰੀ, 1964 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਬਦਲੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ, ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੀ.ਪੀ. ਰਹਿਬਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (13) ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ (14) ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤੱਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311(2) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਦੀ ਫਿਟਨੈਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ। ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।

(13) ਏ ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਪੰਜਾਬ 94.

(14) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. (1965)2 ਪੁੰਜ. 642r=A I.R. 1965 ਪੰ: 162

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ: -

1. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਬ- ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੱਕ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਉੱਚ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ;
2. ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਯੋਗਤਾ ਸੂਚੀ (ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀ 'ਈ') ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਜੋਂ। ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਸ਼ਲ ਜਾਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
3. ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 (2) ਅਤੇ ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
4. ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਈਟਮ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੰਡ

ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

5. ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਦਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਲਟਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਲਟਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤੇਗਾ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰੇਕ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗਾ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. 1963 ਦੇ 992, ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਤੋਂ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇੱਕ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੰਡ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕਿ ਉੱਚੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 13 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਚੀਆਂ 'ਡੀ' ਅਤੇ 'ਈ' ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਦਰਖਾਸਤ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਰੀਡਿੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ A.S.I ਦੇ ਰੈਂਕ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਈ' ਜਾਂ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਤੀਜਾ ਸਬੰਧਤ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣਾ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੈਂਕ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸ

ਮੰਨੇ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ A.S.I. ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1983 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 992, ਇਸ ਲਈ, ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ (1962 ਦਾ R.S.A.341) ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਦਲਣਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਉੱਘੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੰਨੂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨੂ ਦਾ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਗਲਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰੇ 6 ਅਤੇ 7 (ਡੀ) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

“6. ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 'ਸੀ' ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

"7 * * * * *

(ਡੀ) ਕਿ ਬਦਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ।"

ਮੁਦਈ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਪੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ! ਉਹ ਬੋਝ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਬੇੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੂਜੇ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੰ: 6, 7 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ (ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ A.S.I. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਦਲਣਾ। ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਸ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਅਸਲ ਰੈਂਕ ਅਤੇ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਹ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚੀ 'ਡੀ' ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 1962 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 341 ਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਆ, ਜੇ. ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ, ਜੇ.- ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਆਈ ਡੀ ਦੁਆ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਮੇਸਰਜ਼ ਡਾਲਮੀਆ ਦਾਦਰੀ ਸੀਮੈਂਟ ਐਲ ਟੀ ਡੀ., - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।— ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ Act (1947 ਦਾ X IV)— S.10— ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ— ਕੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ— ਜਨਰਲ ਕਲੋਜ਼ Act (1 of 1898) — S. 21.— ਕੀ ਲਾਗੂ ਹੈ -ਦੂਜੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ- ਕੀ ਵੈਧ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਦਿ, ਜਨਰਲ ਕਲੋਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨਾ। ਜਨਰਲ ਕਲੋਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(1) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਮੂਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਲਰਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Varun Taneja
Record Clerk